

27) יום רביעי, ט"ז ניסן תש"ע, 31.3.10 - "לפתח הר געש"

◀ הכרות: הציגו את עצמכם: שם, ישוב, וגם: מי כותב/ת הפזמונים הישראלי החביב/ה עליכם ביותר?

לפתח הר געש

מילים: דן אלמגור, לחן: דני ליטני. ביצוע: חוה אלברשטיין, 1970

וְאִזּוֹ פְּתָאוֹם - אֶתְּהָ מִבֵּין אוֹתָם :
אֶת הָאֶפֶר שֶׁעַל הַצִּימְבוֹרְסוֹ,
וְאֶת הָאֵם שֶׁעַל הַפּוֹגִי־סֵאן,
וְאֶת הַיָּלֵד עַל הַנְּזוּב.
גַּם הֵם יוֹדְעִים, וְדַאי, שֶׁבְּעוֹלָם
פְּנוֹת שְׁקֻטוֹת יוֹתֵר מֵהַר הַגַּעַשׁ,
וְאֲדָמָה הַמוֹצֵקָה מִזֹּאת
שֶׁבַּה טְמוּנִים בְּתֵי אֲבוֹתֵיהֶם.
גַּם הֵם יִכְלוּ, אוֹלֵי, לְזוּז מִשָּׁם,
וּלְחַפֵּשׂ מְקוֹם יוֹתֵר בְּטוֹחַ,
שֶׁבּוּ יוֹכְלוּ, סוֹף סוֹף, לַחֲיּוֹת בְּשִׁקֵּט
אֶחָת וּלְתַמִּיד.

יֵשׁ לְפַעֲמִים, אֶתְּהָ פּוֹגֵשׁ תֵּיֶר,
וְהוּא שׁוֹאֵל: אֲמַר נָא לִי, מִדּוּעַ -
מִדּוּעַ מִתְּעַקְשִׁים אַתֶּם לַחֲיּוֹת
דְּרוֹקָא לְפִתְחַן הַר הַגַּעַשׁ?
הֲרִי נִתֵּן לְמַצָּא עוֹד בְּעוֹלָם
פְּנוֹת שְׁקֻטוֹת, לְלֹא עֶשֶׂן וְרַעַשׁ,
וְאֲדָמָה מוֹצֵקָת וְטוֹבָה
שֶׁלֹּא תִרְעַד מִתַּחַת רַגְלֵיכֶם.
מִדּוּעַ זֶה אֵינְכֶם זְזִים מִכָּאן,
וּמְחַפְּשִׁים מְקוֹם יוֹתֵר בְּטוֹחַ,
שֶׁבּוּ תוֹכְלוּ לַחֲיּוֹת, סוֹף סוֹף, בְּשִׁקֵּט
אֶחָת וּלְתַמִּיד?

כְּשֶׁאֶתְּהָ קוֹרָא בְּעֵתוֹנִים
עַל הַתְּפָרְצוֹת הַר גַּעַשׁ בְּסִיצִילָה
עַל קְבוּרַתְּם שֶׁל שְׁנֵי כְּפָרִים שְׁלָמִים
בְּנִיקְרָגוּאָה בְּצִיִּילָה אוֹ בְּהָדוּ;
כְּשֶׁאֶתְּהָ קוֹרָא בְּעֵתוֹנִים
אֶתְּהָ שׁוֹאֵל אֶת עֲצָמָהּ מִדּוּעַ?
מִדּוּעַ זֶה שְׁבִים הָאֶפְרַיִם
דְּרוֹקָא לְמִדְרֻנוֹת אֲשֶׁר בְּגָדוּ?
מִדּוּעַ זֶה אֵינְכֶם נְסִים מִשָּׁם,
וּמְחַפְּשִׁים מְקוֹם יוֹתֵר בְּטוֹחַ,
שֶׁבּוּ יוֹכְלוּ, סוֹף סוֹף, לַחֲיּוֹת בְּשִׁקֵּט
אֶחָת וּלְתַמִּיד?

אֲדָּהּ הֵם דְּבִקִּים לְמִדְרֻנוֹת הַהָר,
וּמְחַפְּשִׁים אוֹלֵי, אוֹלֵי מִחֵר?
וּמְקוֹיִם לַיּוֹם, שֶׁכְּבָר גְּבוּא,
שֶׁבּוּ הָהָר יִשְׁקֵט מִזְעָפוֹ.
וְאִזּוֹ עַל הַבְּזֻלַּת הַשְּׁחָרָה
אֵיךְ אִזּוֹ יוֹרִיק הַדְּשָׁא וְיִפְרַח
אֶחָת וּלְתַמִּיד!

הֲרִי אֶחָת לְכָל כְּמָה שְׁנִים
- כִּךָּ בְּפִרוֹשׁ כְּתוּב בְּעֵתוֹנִים -
שׁוֹב מִתְּפָרְצַת הַלְבָּה מִן הָהָר
וּמְאֵימָת שׁוֹב עַל כָּל הַכְּפָר.
מִדּוּעַ זֶה אַתֶּם כֹּה מִתְּעַקְשִׁים,
מִדּוּעַ אַתְּ הַכְּפָר אֵינְכֶם נוֹטְשִׁים
אֶחָת וּלְתַמִּיד?

הֲרִי אֶחָת לְכָל כְּמָה שְׁנִים
- כִּךָּ בְּפִרוֹשׁ כְּתוּב בְּעֵתוֹנִים -
שׁוֹב מִתְּפָרְצַת הַלְבָּה מִן הָהָר
וּתְאִים לְקַבֵּר אֶת כָּל הַכְּפָר.
מִדּוּעַ זֶה לַחֲזוֹר הֵם מִתְּעַקְשִׁים?
מִדּוּעַ אַתְּ הַכְּפָר אֵינְכֶם נוֹטְשִׁים
אֶחָת וּלְתַמִּיד!

◀ האם החיים במדינת ישראל נדמים בעיניכם לחיים בפתח הר געש?

בנימין זאב הרצל, 'מדינת היהודים'

הרעיון שעליו אדבר הוא ישן נושן: לכוון ארץ מושב לבני ישראל. מכל רחבי תבל נשמעות תלונות של היהודים, ולקולן יתעורר הרעיון הנרדם הזה לתחיה [...] הנבחר בפלשתינה או בארגנטינה? אגודת היהודים תבחר בארץ אשר תוכל ואשר עליה יסכימו רוב בני עמנו. ארגנטינה היא אחת הארצות הדשנות והפוריות שבעולם, ארץ רחבת ידיים ואקלימה ממוצע. ממשלת העם בארגנטינה תתן לנו בחפץ לב כברת ארץ להיאחו בתוכה. ארץ ישראל היא ארץ מולדת אבותינו היקרה לנו ועד נצח לא נשכחה, לזכרה יחד לב כל איש מאתנו ונפשותינו משתוקקות לשוב אליה...

בנימין זאב הרצל, 'מדינת היהודים', מופיע בתוך: א' הרצברג (עורך), הרעיון הציוני, כתר, 1970, עמ' 156, 171

תלמוד בבלי, מסכת תענית דף כ עמוד ב

שומר רבי ינאי: לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה ויאמר יעושין לי נסי, שמא אין עושין לו נס. ואם תימצא [=תראה] לומר עושין לו נס - מנכין לו מזכיותיו.

נסו לדמיין מצב שבו אדם מצוי במקום סכנה ומצפה לנס.

◀ מה היה אומר לדעתכם ר' ינאי לאנשים שחיו בקריית שמונה בתקופת הקטיושות, או לאנשי שדרות?

◀ ומה היו עונים האנשים החיים 'לפתח הר געש'? מה הייתם אתם עונים לו?

◀ מהי הסיבה, ע"פ הרצל, לבחור דווקא בארץ ישראל כמושב לעם היהודי? האם היה מודע, לדעתכם, לסכנות שבישיבה בארץ ישראל?

28) יום חמישי, י"ז ניסן תש"ע, 1.4.10 - "ילדה לבדה בשדה: בין כמיהה לחרדה"

◀ הכרות: הציגו את עצמכם: שם, ישוב, וגם: כמה חופש בטבע אתם רוצים לעצמכם ו/או לילדיכם?

לאה גולדברג

*

מאיר אריאל
שדות גולדברג

ילדתי שלי
אל תלכי לבדך
אל תלכי לבדך בשדה המזוהב
ילדתי שלי
אל תלכי לבדך
הוא ימכר לך מרחב
השדה המזוהב
הוא יקסם לך אף גון
בחידת מרחקיו
אך בכל מקום לבו און
הוא לעיניך זב כזב
זב אכזב
ילדתי שלי
אל תלכי לבדך
אל תלכי לבדך בשדה המזוהב
ילדתי שלי
אל תלכי לבדך
הוא ימכר אם ואב
השדה המזוהב
הוא יתן לך רעננה
הוא יביא לך מטור רץ
פרדס חנה פרפור צל עלי בננה
רק לבד הנמרץ נמרט נשרט
ונמחץ

האמנם עוד יבואו ימים בסליחה ובחסד,
ותלכי בשדה, ותלכי בו כהלך התם,
ומחשוף כף-רגלך ילטף בעלי האספסת,
או שלפי-שבלים ידקרוך ותמתק דקירתם.
או מטר ישגך בעדת טפותיו הדופקות
על כתפך, חזף, צוארך, וראשך רענן.
ותלכי בשדה הרטב וירחב בד השקט
כאור בשולי הענן.
ונשמת את ריחו של התלם נשם ורגע,
וראית את השמש בראי-השלוילית הזוהב,
ופשוטים הדברים וחיים, ומתך גם לנגע,
ומתך, ומתך לאהב.
את תלכי בשדה. לבדך. לא נצרכת בלהט
השרפות, בדרכים שסמרו מאימה ומדם.
ובישר-לבב שוב תהיי ענוה ונכנעת
כאחד הדשאים, כאחד האדם.

התפרסם בספר "על הפריחה" (1948)
לחן: חיים ברקני.
ביצוע ראשון: חוה אלברשטיין בתקליט "כמו צמח בר" 1975

- ◀ מה חזק אצלכם יותר - הרצון לאפשר לבתכם ללכת לבד בשדה או החשש שהילדה תלך לבדה בשדה?
- ◀ האם הכרתם "ימים של סליחה וחסד" בחייכם? מה עשוי לאפשר ימים כאלה במציאות הישראלית?
- ◀ מה לדעתכם מאיים יותר על הבטחון האישי במציאות חיינו: "השדה המזוהב" או "השרפות שסמרו מאימה ומדם"?

ילדתי שלי
אל תלכי לבדך
אל תלכי לבדך בשדה המזוהב
בחיים עובר שבוע
עוד מעט נרדס
לב נודד אל מבוע
אך שלחך פרדס רמונים
כפרים עם נרדים
ילדתי שלי
אל תלכי לבדך
אל תלכי לבדך בשדה המזוהב

29) יום שישי, י"ח ניסן תש"ע, 2.4.10 - "המסע לארץ ישראל"

◀ הכרות: הציגו את עצמכם: שם, ישוב, וגם: איזה דור במשפחתכם עלה לארץ, ומהיכן?

עולים

מילים: יצחק שנהר
לחן: שלום פוסטולסקי

בְּחַשְׁאֵי סְפִינָה גּוֹשְׁשֵׁת,
לֵיל שְׁחֹר, הַיָּם זָעַף
הוּי, שְׁמַעִי, אֲדַמַּת מוֹרְשֵׁת,
שֵׁב אֲלֵיךָ בְּן עֲנִי!

בְּחַשְׁאֵי סְפִינָה גּוֹשְׁשֵׁת,
בְּתַקְוָה שֶׁסֶלֶב הוֹלֵם.
הוּי, שְׁמַעִי, אֲדַמַּת מוֹרְשֵׁת,
שֵׁב אֲלֵיךָ, בְּן חוֹלָם!

בְּחַשְׁאֵי עוֹלִים אֲחִי,
עַל אֲדַמַּת מוֹרְשֵׁת
וּבְאֲזָנֶם הִיא סוּד לּוֹחֶשֶׁת:
כֹּה לְחִי! כֹּה לְחִי!

מילות השיר נכתבו בעקבות בואה של ספינת המעפילים "זלוס" ביולי 1934 (מקובל לראות נקודת ציון זו כראשית תקופת ההעפלה). פרסומו הראשון של השיר נעשה בגלית זמר של קרן קיימת לישראל. (מתוך "שיר שיר עלה נא", עמ' 106)

אח יא ראב

מילים: חיים חפר
לחן: נורית הירש

מָה אֲנִי עוֹשֶׂה פֹה לֹא יוֹדַע
מָה זֶה פֹה בְּכָל־לַיְלָה, אֲנִי שׂוֹאֵל
מִכָּל הַצְּדִידִים אֲנִי שׂוֹמֵעַ
סֵאלַח, פֹּה זֶה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.
פֹּה זֶה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, יָא סֵאלַח
פֹּה הִנֵּה דָוִד הַמֶּלֶךְ חַי
פֹּה אֲתָה תַחֲיָה גַם כֵּן אֵינְשָׁלְלָה
בְּאֶרֶץ צִיּוֹן כְּדָבָר אֲדַנִּי.

אֲחִי יָא רָאב, יָא רָאב
אֲחִי יָא וּוֹל, יָא וּוֹל
אֵיפָה, אֵיפָה, אֵיפָה
אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל?

אֵיךְ עֲזַבְנוּ שְׂמָה אֶת הַבַּיִת
אֶת הַכֵּל שִׁמְנוּ בַּמִּזְבֵּחַ
אֵיךְ דָּבְרוּ אֵלֵינוּ שְׁמֹן זֵיט
אִם תִּרְצוּ אֲזַי אֵין זֹו אֲגַדָּה
בְּאֵנוּ כְּמוֹ בִּיצִיאַת מִצְרַיִם
הַיְלָדִים, הַמִּזְבֵּחַ, אֲשֵׁתִי
מִן הַבֶּקֶר עַד הַצֹּהֲרַיִם
עֲבַרְנוּ גַם אֶת יָם הַדִּי-דִי-טִי.

לְקַחוּ אוֹתִי בְּאֵנִיָּה,
לְקַחוּ אוֹתִי, לְקַחוּ אוֹתִי לְכָאן.
נִתְּנוּ מָטָה וּפְתִילָיָה,
שְׂמִיכָה קְרוּעָה וְגַם שְׁלֶחָן.
לְקַחוּ אוֹתִי חֲבוּבָתִי
נִתְּנוּ לִי בַיִת שְׂפֵלוּ מִפַּח.
לְקַחוּ אוֹתִי לְקַחוּ אוֹתִי
מִתִּי כְּבָר גַּם אֲנִי אֶקַּח

אֵיךְ רָאִינוּ פְעַמֵי מְשִׁיחַ
אֵיךְ שְׁמַעְנוּ אֶת קוֹל הַשׁוֹפָר
אֵיךְ אֲמַרְנוּ אֱלֹהִים מְשִׁיחַ
לֹא יְהֵא חֶסֶר פֹּה שׁוֹם דְּבָר
בְּמִקּוֹם הַמְשִׁיחַ אֲנִי בְּאֵתִי
וְעַכְשָׁו אֵין מִי שְׁיַעֲזֵר
אֵין מְשִׁיחַ, רַק סֵלַח שְׁבִתִי
אֶת הַגֵּב נוֹתֵן כְּמוֹ חֲמוּר.

השיר נכתב למחזמר "סלאח שבת" בתאטרון "הבימה", 1988. המחזמר הוא עיבוד שעשה אפרים קישון לסרטו מ-1964.

מסע לארץ ישראל

מילים: חיים אידיסיס, לחן: שלמה גרוניך
ביצוע: שלמה גרוניך ומקהלת שבא

הַיָּרַח מְשַׁגִּיחַ מַעַל,
עַל גְּבֵי שֶׁק הָאֶכֶל הַדֵּל,
הַמְדַבֵּר מִתַּחְתֵּי, אֵין סוּפוֹ לְפָנִים
וְאֵמִי מִבְּטִיחָה לְאֲחֵי הַקְּטָנִים:
עוֹד מַעַט, עוֹד קֶצֶת, לְהָרִים רְגֵלִים,
מֵאֲמָץ אַחֲרוֹן לְפָנֵי יְרוּשָׁלַיִם.

אוֹר יָרַח, הַחֹזֵק מַעֲמָד,
שֶׁק הָאֶכֶל שְׁלָנוּ אֲבָד,
הַמְדַבֵּר לֹא נִגְמָר, יְלָלוֹת שֶׁל תַּנִּים
וְאֵמִי מִרְגִיעָה אֶת אֲחֵי הַקְּטָנִים:
עוֹד מַעַט, עוֹד קֶצֶת, בְּקֶרֶב נִגְאֵל,
לֹא נִפְסִיק לְלַכֵּת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

וּבְלִילָה תִקְפוּ שׂוֹדְדִים
בְּסַכִּי, גַּם בְּחֶרֶב חֲדָה,
בַּמְדַבֵּר דָּם אֵמִי, הַיָּרַח עֲדִי
וְאֵנִי מִבְּטִיחָה לְאֲחֵי הַקְּטָנִים:
עוֹד מַעַט, עוֹד קֶצֶת, יִתְגַּשֵּׁם הַחֲלוּם,
עוֹד מַעַט נִגִיעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

בַּיָּרַח דְמוּתָה שֶׁל אֵמִי
מִבִּיטָה בִּי; אֲמָא, אֵל תַּעֲלָמִי;
לוֹ הִיְתָה לְצַדִּי, הִיא הִיְתָה יְכוּלָה
לְשַׁכְנַע אוֹתָם שְׂאֵנִי יְהוּדִי.

עוֹד מַעַט, עוֹד קֶצֶת, יִתְגַּשֵּׁם הַחֲלוּם,
עוֹד מַעַט נִגִיעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.
עוֹד מַעַט, עוֹד קֶצֶת, לְהָרִים רְגֵלִים,
מֵאֲמָץ אַחֲרוֹן לְפָנֵי יְרוּשָׁלַיִם.

"מבצע משה" (1984). המבצע הראשון בו הגיעו עולים רבים מאתיופיה לישראל, טמן בחובו קשיים בלתי נתפסים. כיוון שנאסר על היהודים לצאת מאתיופיה, היו הורים שנאלצו לשלוח את ילדיהם למסע ונשארו באתיופיה. אלה שיצאו למסע, מבוגרים וילדים, נאלצו לעבור דרך קשה ומלאה סכנות. רבים מהעולים מתו בדרך הארוכה.

◀ מתוך התחושות שמתוארות בשלושת השירים – איזו מוכרת לכם, מעצמכם או מהכרות עם עולים?
◀ "במקום המשיח אני באתי": אכזבה? שליחות? אחריות? - האם אתם יכולים להזדהות עם המשפט הזה?